

RP 208/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att grunddagpenningens belopp är 22,22 euro (132,11 mark), angivet i 2001 års nivå. Till sammans med den indexförhöjning som görs i grunddagpenningen i början av 2002 stiger grunddagpenningens belopp till 22,75 euro (135,27 mark). Detta innebär en motsvarande förhöjning också i arbetsmarknadsstödet och i grunddelen av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen. Dessutom höjs förtjänstdelen av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen från 42 % till 45 % av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När grunddagpenningen och den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen stiger, stiger även de övriga förmåner som baserar sig på dem

på motsvarande sätt. Dessa är utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, utbildningspenning enligt lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier och alterneringsersättning enligt lagen om försök med alterneringsledighet. I propositionen föreslås dessutom att bestämmelserna om arbetsvillkor revideras med anledning av förlängningen av maximitiden för det arbetsmarknadsstöd som betalas till arbetsgivaren.

Propositionen hänför sig i fråga om höjningen av grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet till propositionen om komplettering av budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 mars 2002.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar**1.1. Grunddagpenningens belopp**

Genom lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (636/2001), som träder i kraft vid ingången av 2002, har 22 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) ändrats. Enligt den är grunddagpenningens fulla belopp 21,40 euro (127,24 mark) per dag. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen i lagen motsvarar grunddagpenningens belopp poängtalet 1302 för 2001 års folkpensionsindex. Poängtalet för 2002 års folkpensionsindex är 1333. Från och med ingången av 2002 är således den indexjusterade grunddagpenningen 21,91 euro (130,29 mark).

För att utkomsten skall förbättras för dem som får grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd föreslås att grunddagpenningens och arbetsmarknadsstödet nivå höjs med 0,84 euro (5 mark) per dag från och med ingången av mars 2002. Tillsammans med den indexjustering som görs i början av 2002 utgör dagpenningens belopp således 22,75 euro (135,27 mark) per dag. Grunddagpenningens belopp stiger därmed med 1,39 euro (8,27 mark) per dag jämfört med det fulla belopp av grunddagpenningen som betalats 2001.

Nivåhöjningen genomförs så att beloppet på 21,40 euro i 22 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras till 22,22 euro. Då motsvarar nivåhöjningens belopp indexpoängtalet 1302 för år 2001.

Det fulla beloppet av arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) är enligt 23 § 1 mom. lika stort som grunddagpenningen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Således gäller höjningen av grunddagpenningen på motsvarande sätt även arbetsmarknadsstödet.

1.2. Dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Enligt 23 § 1 mom. lagen om utkomst-

skydd för arbetslösa består den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen av en grunddel, som är lika stor som en full grunddagpenning, och en förtjänstdel. Grunddelen av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen stiger i samma mån som höjningen av grunddagpenningen. Förtjänstdelens belopp utgör 42 % av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen upp till ett belopp som är 90 gånger grunddelen. Då lönen per månad är större än detta, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 %.

Vid uträkningen av dagslönen avdras 5 % av lönen med stöd av lagen om beaktande av arbetstagares pensionsavgift och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie i fråga om vissa dagpenningar (1077/2000). Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition (159/2001 rd), enligt vilken avdraget föreslås vara 5 % även år 2002.

Beloppet av vissa andra förmåner bestäms på basis av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen. Enligt 16 § lagen om arbetspolitisk vuxenutbildning (763/1990), sådan den lyder i lag 966/2000, är grundstödet fulla belopp lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad som i 23 och 23 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Enligt 3 § lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) har en studerande under studietiden rätt till utbildningsdagpenning enligt vad som i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning eller om arbetsmarknadsstöd i lagen om arbetsmarknadsstöd. Enligt 7 § lagen om ändring av lagen om försök med alterneringsledighet (1201/1997) är alterneringsersättningens fulla belopp 70 % av den arbetslöshetsdagpenning till vilken personen, om han var arbetslös, skulle vara berättigad på basis av 13, 16, 22 och 23 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa. När alterneringsersättningen fastställs beaktas inte sådana barnför-

höjningar som avses i 24 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Regeringen har den 17 november 2000 i ställningstagandet till det förhandlingsresultat som uppnåtts i fråga om det inkomspolitiska avtalet för 2001-2002 förbundet sig till det faktum att förtjänstdelen den 1 mars 2002 stiger från nuvarande 42 % till 45 % av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen upp till en månadslön som utgör ett nittiofaldigt belopp av grunddagpenningen.

Med stöd av det som anförts ovan föreslås att 23 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att förtjänstdelens belopp är 45 % av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen upp till en månadslön som utgör ett nittiofaldigt belopp av grunddagpenningen. Till övriga delar kvarstår det nuvarande uträkningsschemat för förtjänstdelen. Förhöjningen gäller enligt förslaget alla dem som vid ikraftträdandet av lagen erhåller inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa.

1.3. Arbetsvillkor

Avsikten med det system som infördes vid ingången av 1998 i samband med revideringen av arbetskraftspolitiken och som innebär att arbetsmarknadsstödet separat eller kombinerat med sysselsättningsstödet betalas till arbetsgivaren (sammansatt stöd) är att effektivisera samordningen av arbetsmarknadsstödet och de aktiva åtgärderna för att förhindra utslagning av dem som varit arbetslösa mer än 500 dagar. Enligt nuvarande bestämmelser kan sammansatt stöd beviljas högst ett år för att främja sysselsättningen för en och samma person. Av arbete som utförs inom ramen för sammansatt stöd beaktas i enlighet med 16 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa en tredjedel i arbetsvillkoret, dock högst 16 kalenderveckor. Regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som har samband med den fortsatta reformen av arbetskraftspolitiken (RP 161/2001 rd). I propositionen föreslås att 12 c § lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att arbetsmarknadsstöd kan betalas till arbetsgivaren för 24 månader i stället för nuvarande 12 månader. Kombinerat med sysselsättningsstödet skall det fortfarande betalas till arbetsgivaren för ett års tid. Det andra

året är stödet lika stort som arbetsmarknadsstödet. I motiveringen i propositionen sägs att en proposition om en ändring av bestämmelsen om arbetsvillkoret i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ges separat. Med stöd av det som anförts ovan föreslås att 16 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att den tid som beaktas i arbetsvillkoret för det sammansatta stödet är halva tiden i arbete. Förslaget gäller alla dem som omfattas av det sammansatta stödet vid ingången av 2002 eller senare.

2. Propositionens verkningar

2.1. Propositionens ekonomiska verkningar

Enligt 37 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas grunddagpenning och därtill ansluten barnförhöjning av statens medel och av inkomsten från löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. Arbetsmarknadsstödet finansieras i sin helhet av statens medel.

Enligt 1 § lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) finansieras de inkomstrelaterade förmånerna, arbetslöshetsdagpenningarna, utbildningsstöden enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och alterneringsersättningarna enligt lagen om försök med alterneringsledighet med en statsandel som motsvarar grundtrygghetsandelen och med de obligatoriska, lönebaserade försäkringspremier som upp bärs hos arbetsgivare och löntagare till arbetslöshetsförsäkringsfonden samt med medlemsavgifter enligt lagen om arbetslöshetskassor (603/1984). Det belopp som motsvarar grunddagpenningen betalas som en statsandel till arbetslöshetskassan. Arbetslöshetskassans andel av varje arbetslöshetsdagpenning avvägd enligt förtjänsten är 5,5 %. Av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen betalar arbetslöshetsförsäkringsfonden till arbetslöshetskassan den andel av arbetslöshetsdagpenningen som kvarstår efter statsandelen och arbetslöshetskassans andel.

Nivåhöjningen tillsammans med indexförhöjningen innebär att grundskyddet höjs med 1,39 euro (8,27 mark). Höjningen av grunddagpenningen med 0,84 euro (5 mark) ökar utgifterna på årsnivå med 3,7 miljoner euro

(22 miljoner mark) och utgifterna för arbetsmarknadsstödet med ca 37,7 miljoner euro (224 miljoner mark). Eftersom nivåhöjningen enligt förslaget träder i kraft vid ingången av mars, är effekterna av höjningen på utgifterna för grunddagpenningen 2,8 miljoner euro (16 miljoner mark) och på utgifterna för arbetsmarknadsstödet 28,3 miljoner euro (168 miljoner mark) år 2002.

Grunddagpenningshöjningens effekt på förmånsutgifterna för förtjänstskyddet i utkomstskyddet för arbetslösa är på årsnivå ca 18,5 miljoner euro (110 miljoner mark). Statens andel beräknas uppgå till 25,8 miljoner euro (153 miljoner mark). År 2002 är höjningens effekt på förmånsutgifterna 13,9 miljoner euro (82 miljoner mark) och på statsandelen 19,3 miljoner euro (115 miljoner mark). Nivåhöjningens effekt på statsandelen är sammanlagt 50,7 miljoner euro (302 miljoner mark) år 2002.

Höjningen av grundskyddsutgifterna minskar utgifterna för utkomststödet med uppskattningsvis 8,4 miljoner euro (50 miljoner mark) och bostadsstödutgifterna med 6,3 miljoner euro (37 miljoner mark) per år. År 2002 förverkligas 75 % av minskningen av utgifterna för utkomststöd och bostadsstöd. Justeringen av bestämmelsen om arbetsvillkoret ökar utgifterna för arbetslöshetsdagpenningen med uppskattningsvis 3,4 miljoner euro (20 miljoner mark).

Höjningen av förtjänstdelen från 42 % till 45 % förorsakar inga kostnader för staten, eftersom staten inte ansvarar för finansieringen av förtjänstdelen. Ökningen av förtjänstdelen förorsakar utgifter på sammanlagt 45,6 miljoner euro (271 miljoner mark) på årsnivå. Effekterna är sammanlagt ca 34 miljoner euro (203 miljoner mark) år 2002. Den enligt förtjänsten avvägda dagpenningens andel av tilläggsutgifterna är ca 30 miljoner euro (178 miljoner mark) och andelen för de övriga förmåner som bestäms på basis av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen är 4,3 miljoner euro (26 miljoner mark). Arbetslöshetsförsäkringsfondens andel av extrautgiften är ca 32,3 miljoner euro (192 miljoner mark) och arbetslöshetskassornas andel är ca 1,9 miljoner euro (11 miljoner mark).

Nivåhöjningen av dagpenningen minskar dock arbetslöshetsförsäkringsfondens utgifter

med 6 miljoner euro (37 miljoner mark), varvid effekten av nivåhöjningen och höjningen av förtjänstdelen tillsammans ökar arbetslöshetsförsäkringsfondens utgifter med sammanlagt drygt 26 miljoner euro (155 miljoner mark) år 2002. Arbetslöshetskassornas utgifter ökar till följd av den sammanlagda effekten av höjningarna med 2,6 miljoner euro (16 miljoner mark). Den beräknade effekten på nivån för arbetsgivarnas och löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremier år 2002 är sammanlagt 0,03 procentenheter, vilket fördelar sig jämt mellan löntagarnas och arbetsgivarnas genomsnittliga premie.

Ökningen av statsandelen, förorsakas av nivåhöjningarna, har beaktats i propositionen om komplettering av budgetpropositionen för 2002.

2.2. Verkningsför medborgarna

Nivåhöjningen av grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet gäller ca 260 000 personer som erhåller arbetsmarknadsstöd och höjningen av grunddagpenningen gäller ca 42 000 personer.

Höjningen av grunddagpenningen med 0,84 euro (5 mark) ökar förtjänstdagpenningen med 0,49 euro (2,90 mark) per dag. Ökningen av grunddagpenningen och förtjänstdelen tillsammans innebär att dagpenningen för en person som haft en månadslön på 8 000 mark och som får enligt förtjänsten avvägd dagpenning för helt arbetslösa ökar med 34,16 euro (203,10 mark) i månaden. På samma sätt ökar dagpenningen för en person som haft en månadslön på 10 000 mark med 43,75 euro (260,10 mark) i månaden. Om månadslönen varit minst 12 341 mark, är höjningen alltid 54,97 euro (326,83 mark) i månaden.

Med hjälp av det sammansatta stödet beräknas omkring 30 000 personer sysselsättas på årsnivå år 2002.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med företrädare för arbetsmarknadens centralorganisationer.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2002. Lagen tillämpas på personer som erhåller arbetslöshetsdagpenning när lagen träder i kraft eller därefter.

Det föreslås att den förhöjda grunddagpenningen och den förhöjda dagpenningen avvägd enligt förtjänsten samt arbetsmarknadsstödet betalas från och med lagens ikraftträdande. Även andra förmåner som bestäms på basis av förtjänstdagpenningen betalas förhöjda från och med lagens ikraftträdande.

Vid beräkningen av uppfyllandet av arbetsvillkoret däremot beaktas i arbetsvillkoret den förlängning av maximitiden som föranleds av förlängningen av det sammansatta stödet redan från och med ingången av 2002.

Förmånstagarna ges ett besvärsgillt beslut eller meddelande om ändringen av den lön

som ligger till grund för den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen samt förmånsförhöjningen. Förslaget leder i praktiken till att ett nytt förmånsbeslut eller meddelande ges till alla dem som är helt och hållet arbetslösa och som erhåller dagpenning avvägd enligt förtjänsten, utbildningsdagpenning, alterneringsersättning och utbildningstödet förtjänstdel. På grund av förhöjningen måste ungefär 125 000 beslut eller meddelanden ges.

Till delvis arbetslösa ges beslut om jämkad arbetslöshetsdagpenning med ungefär fyra veckors eller en månads mellanrum, så förslaget innebär inte någon ökning av beslutsproduktionen.

Med stöd av det som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) 16 § 2 mom., 22 § 1 mom. och 23 § 1 mom.,

dess lagrum sådana de lyder 16 § 2 mom. i lag 1356/1997, 22 § 1 mom. i lag 636/2001 och 23 § 1 mom. i lag 1694/1991, som följer:

16 §

Löntagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Arbetsvillkoret blir uppfyllt då personen under de närmast föregående 24 månaderna (granskningsperioden) i 43 kalenderveckor har varit i sådant arbete som omfattas av försäkringen och där arbetstiden under varje kalendervecka har uppgått till minst 18 timmar eller där den regelbundna arbetstiden enligt arbetsavtalet under en utjämningsperiod har varit åtminstone i genomsnitt minst 18 timmar per kalendervecka och lönen har betalats enligt kollektivavtal eller, om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, lönen för heltidsarbete under en månad motsvarar minst ett 40-faldigt belopp av grunddagpenningen. Vid uppfyllandet av arbetsvillkoret kan på personens begäran också beaktas en sådan period om fyra på varandra följande kalenderveckor, under vilken arbetstiden uppgår till sammanlagt minst 80 timmar fördelad på varje vecka. Arbetet kan inräknas i arbetsvillkoret endast en gång. Till den tid i arbete som avses i detta moment hänförs hälften av det arbete i fråga om vilket arbetsgivaren för lönekostnaderna har fått sådant stöd som avses i 2 § 2 mom. och 2 a kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

22 §

Grunddagpenningens belopp

Grunddagpenningens fulla belopp är 22,22 euro per dag.

23 §

Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen

Den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen består av en grunddel, som är lika stor som en full grunddagpenning, och en förtjänstdel. Förtjänstdelen utgör 45 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. Då lönen per månad är större än 90 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen jämte barnförhöjning kan vara högst 90 procent av den försäkrades dagslön, dock minst lika stor som grunddelen jämte eventuell barnförhöjning.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002 och den tillämpas på dagpenningar som hänför sig till tiden efter ikraftträdandet av lagen.

Bestämmelsen i 16 § 2 mom. om arbete som räknas till arbetsvillkoret tillämpas dock från ingången av 2002. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 16 november 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) 16 § 2 mom., 22 § 1 mom. och 23 § 1 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder 16 § 2 mom. i lag 1356/1997, 22 § 1 mom. i lag 636/2001 och 23 § 1 mom. i lag 1694/1991, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Löntagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Arbetsvillkoret blir uppfyllt då personen under de närmast föregående 24 månaderna (granskningsperioden) i 43 kalenderveckor har varit i sådant arbete som omfattas av försäkringen och där arbetstiden under varje kalendervecka har uppgått till minst 18 timmar eller där den regelbundna arbetstiden enligt arbetsavtalet under en utjämningsperiod har varit åtminstone i genomsnitt minst 18 timmar per kalendervecka och lönen har betalats enligt kollektivavtal eller, om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, lönen för heltidsarbete under en månad motsvarar minst ett 40-faldigt belopp av grunddagpenningen. Vid uppfyllandet av arbetsvillkoret kan på personens begäran också beaktas en sådan period om fyra på varandra följande kalenderveckor, under vilken arbetstiden uppgår till sammanlagt minst 80 timmar fördelad på varje vecka. Arbetet kan inräknas i arbetsvillkoret endast en gång. Till den tid i arbete som avses i detta moment hänförs en tredjedel av det arbete i fråga om vilket arbetsgivaren för lönekostnaderna har fått sådant stöd som

Arbetsvillkoret blir uppfyllt då personen under de närmast föregående 24 månaderna (granskningsperioden) i 43 kalenderveckor har varit i sådant arbete som omfattas av försäkringen och där arbetstiden under varje kalendervecka har uppgått till minst 18 timmar eller där den regelbundna arbetstiden enligt arbetsavtalet under en utjämningsperiod har varit åtminstone i genomsnitt minst 18 timmar per kalendervecka och lönen har betalats enligt kollektivavtal eller, om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, lönen för heltidsarbete under en månad motsvarar minst ett 40-faldigt belopp av grunddagpenningen. Vid uppfyllandet av arbetsvillkoret kan på personens begäran också beaktas en sådan period om fyra på varandra följande kalenderveckor, under vilken arbetstiden uppgår till sammanlagt minst 80 timmar fördelad på varje vecka. Arbetet kan inräknas i arbetsvillkoret endast en gång. Till den tid i arbete som avses i detta moment hänförs *hälften* av det arbete i fråga om vilket arbetsgivaren för lönekostnaderna har fått sådant stöd som

Gällande lydelse

avses i 2 § 2 mom. och 2 a kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

22 §

Grunddagpenningens belopp

Grunddagpenningens fulla belopp är 21,40 euro per dag.

23 §

Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen

Den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen består av en grunddel, som är lika stor som en full grunddagpenning, och en förtjänstdel. Förtjänstdelen utgör 42 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. Då lönen per månad är större än 90 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen jämte barnförhöjning kan vara högst 90 procent av den försäkrades dagslön, dock minst lika stor som grunddelen jämte eventuell barnförhöjning.

Föreslagen lydelse

avses i 2 § 2 mom. och 2 a kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

22 §

Grunddagpenningens belopp

Grunddagpenningens fulla belopp är 22,22 euro per dag.

23 §

Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen

Den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen består av en grunddel, som är lika stor som en full grunddagpenning, och en förtjänstdel. Förtjänstdelen utgör 45 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. Då lönen per månad är större än 90 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen jämte barnförhöjning kan vara högst 90 procent av den försäkrades dagslön, dock minst lika stor som grunddelen jämte eventuell barnförhöjning.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002 och den tillämpas på dagpenningar som hänför sig till tiden efter ikraftträdandet av lagen. Bestämmelsen i 16 § 2 mom. om arbete som räknas till arbetsvillkoret tillämpas dock från ingången av 2002.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
